Invasiva främmande arter

- förebyggande och hantering av introduktion och spridning

Sofia Brockmark

Havs och Vatten myndigheten

Havs
och Vatten
myndigheten

En främmande art, vad är det?

En art som med *människans hjälp*, avsiktligt eller oavsiktligt, har spridits utanför sitt naturliga utbredningsområde.

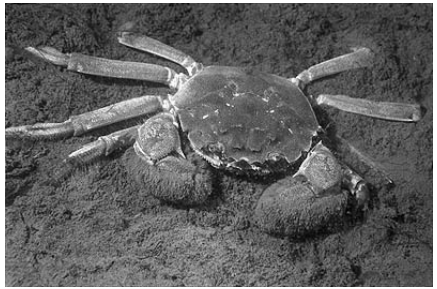

Havs och Vatten myndigheten

En *invasiv* främmande art är…

en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt påverka biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster.

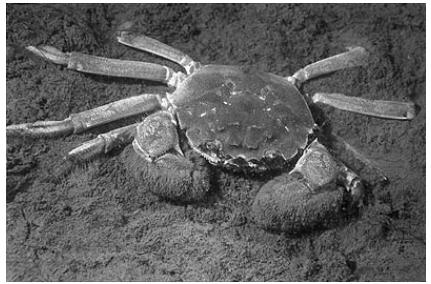

Negativ påverkan på biologisk mångfald genom konkurrens, predation, hybridisering, spridning av parasiter och sjukdomar.

Det krävs en etablering

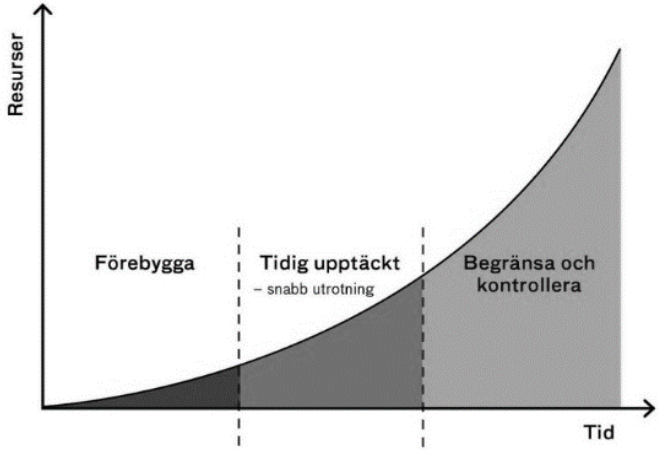

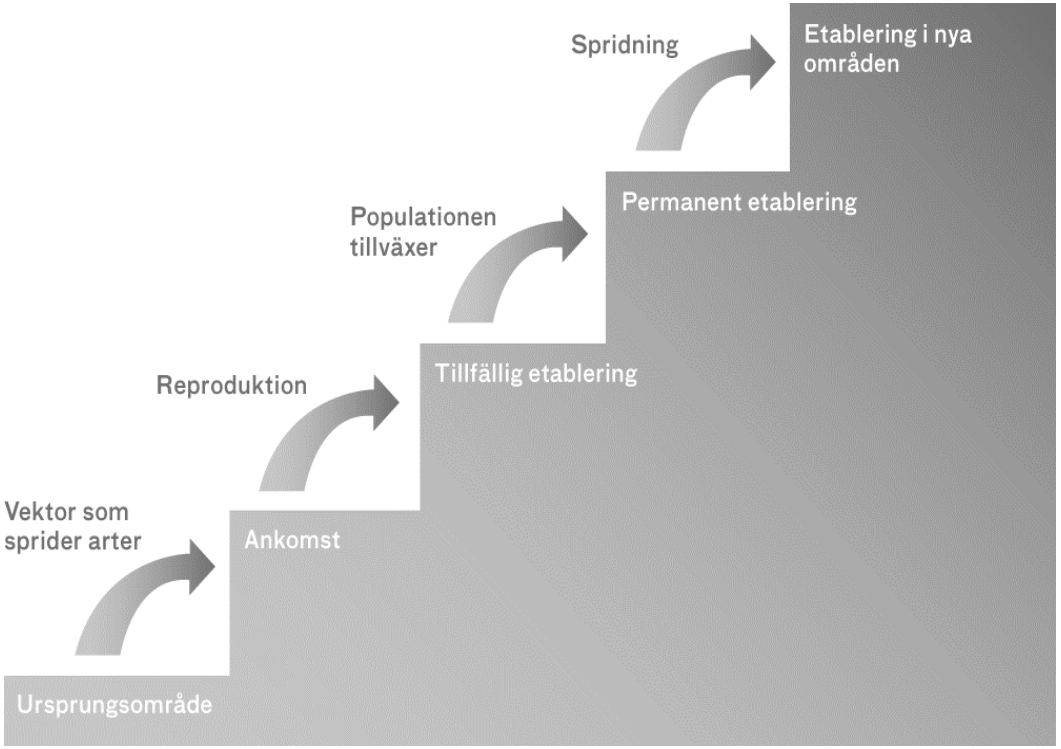

J-formad tillväxtkurva

Havs och Vatten myndigheten

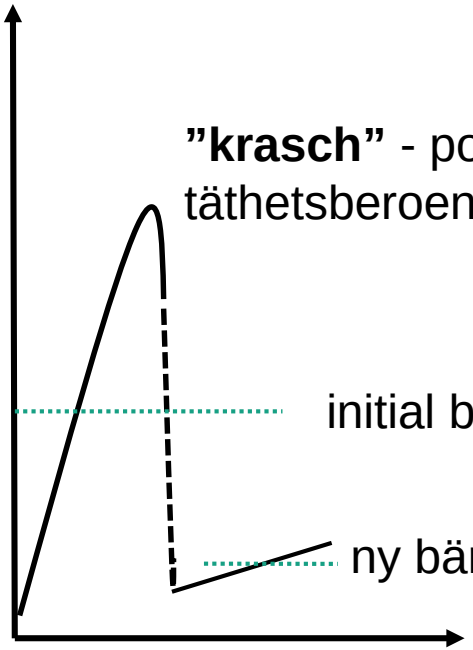

”krasch” - populationens anpassningsförmåga, täthetsberoende faktorer, miljöfaktorer, etc.

Invasiva egenskaper
- exemplet svartmunnad smörbult

- Tålig för olika miljöförhållanden – temperaturer och salthalt
- Tidig könsmognad
- Kan leka flera gånger per säsong
- Hög rom- och yngelöverlevnad - hanen vaktar boet

Invasiva främmande arter i Sverige

Havs och Vattenmyndigheten

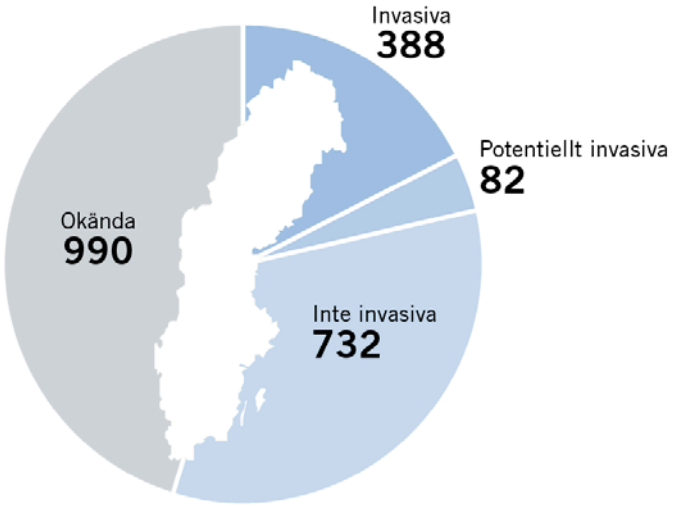

- Uppdrag till ArtDatabanken 2016-2018
- Nationell lista över riskklassificerade invasiva främmande arter
- Viktigt underlag vid hantering och prioritering av risker, övervakning, uppföljning och rapportering

Riskklassificering av främmande arter

- Norska Artsdatabankens metod
- Nationell bedömning
- Ett framtida klimat (2070)
- Påverkan på biologisk mångfald
- Screening av 5000+ arter
- Bedömning av 1033 arter

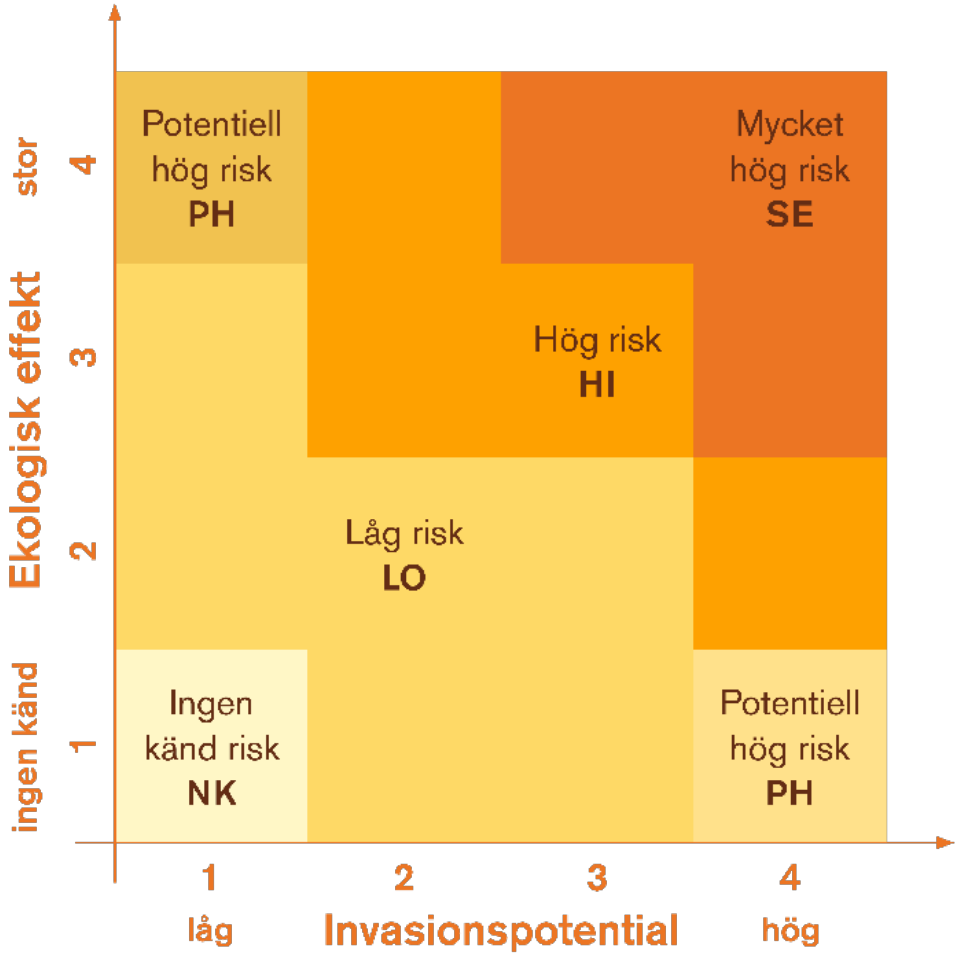

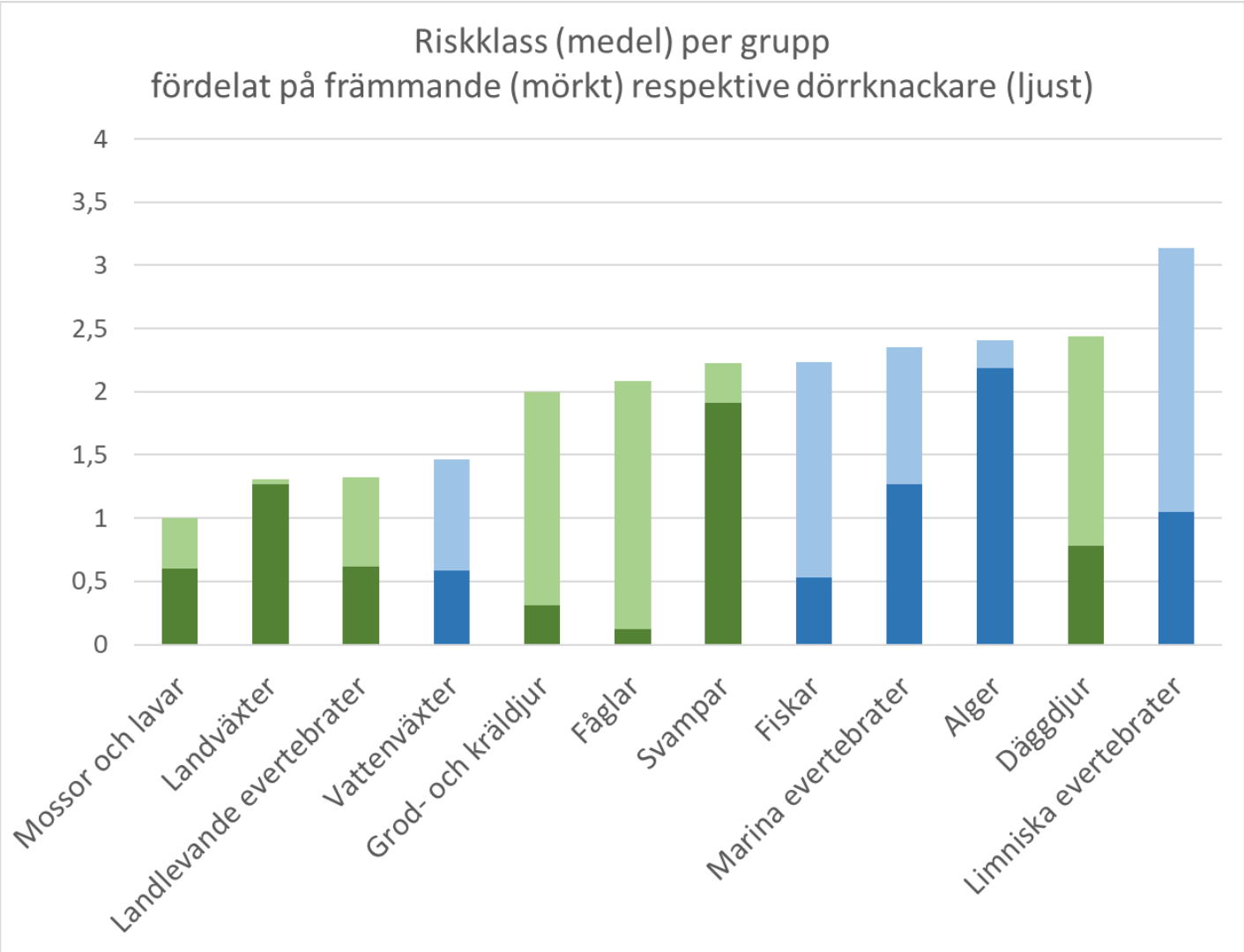
Riskklass (medel) per grupp
fördelat på främmande (mörkt) respektive dörrknackare (ljust)
4
3,5
3
2,5
2
1,5
1
0,5
0
Mossor och lavar
Landväxter
Landlevande evertebrater
Vattenväxter
Grod- och kräldjur
Fåglar
Svampar
Fiskar
Marina evertebrater
Alger
Däggdjur
Limniska evertebrater

Kan vi hantera risken att arterna introduceras och sprids i naturen?

Havs och Vattenmyndigheten

Viktiga styrmedel

- Barlastvattenkonventionen och barlastvattenförordningen
- Havsmiljödirektivet och havsmiljöförordningen
- (Vattendirektivet)
- (Art- och habitatdirektivet)
- EU-förordningen (1143/2014) för invasiva främmande arter
- Kommande nationella förordning för invasiva främmande arter samt ändringar i MB (sanktioner samt tillträde till annans mark)

EU:s förordning (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter

Havs och Vatten myndigheten

- Främmande för unionen
- Godkända riskbedömningar som uppfyller WTO:s krav
- Socioekonomiska avväganden
- 49 arter finns idag upptagna på unionsförteckningen

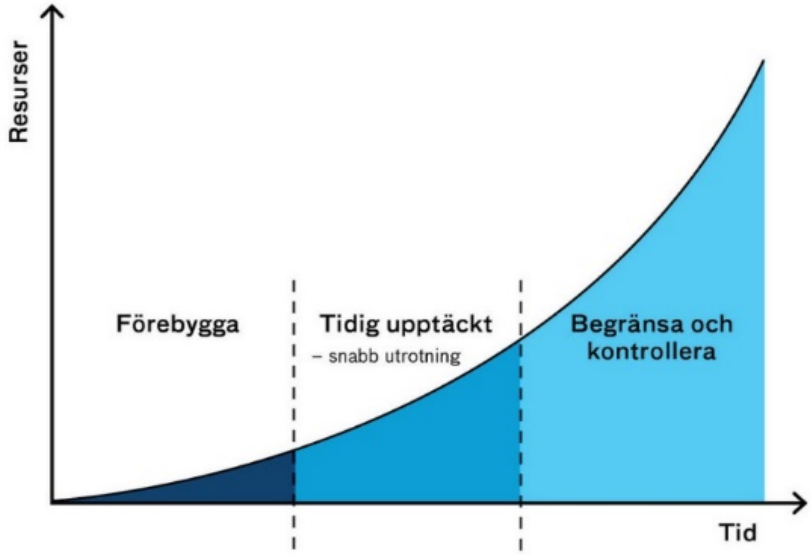

EU:s förordning (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter

Havs och Vatten myndigheten

- Strikt reglering - förbud mot att importera, sätta ut i miljön, hålla, odla, transportera, mm.
- Krav på populationsbegränsning, utrotning eller inneslutning för de arter som finns i naturen
- Hänsyn till genomförandekostnaderna, kostnaderna för att inte vidta åtgärder, kostnadseffektiviteten

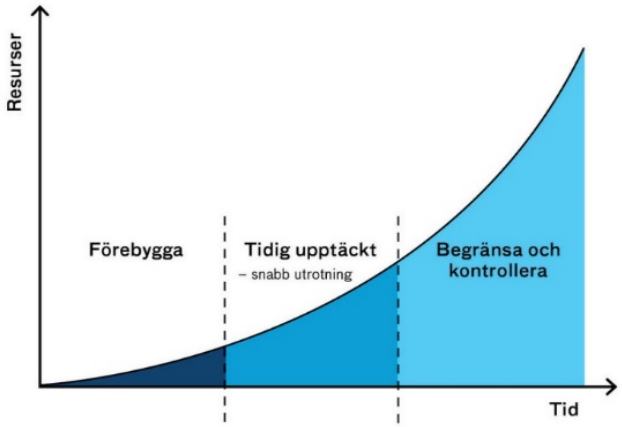

Elva EU-listade arter finns i naturen

- sju av elva arter har hög invasionspotential och stor ekologisk effekt

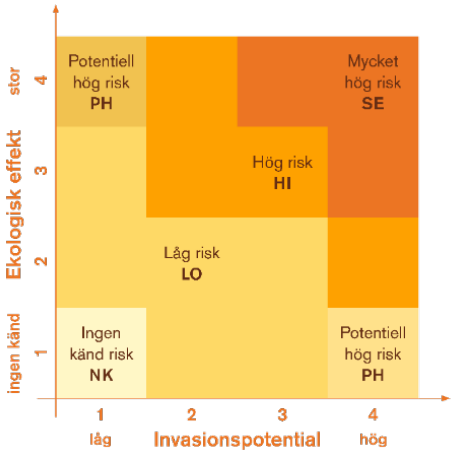

SE - mycket hög risk

Trettioåtta EU-listade dörrknackare

Havs och Vattenmyndigheten

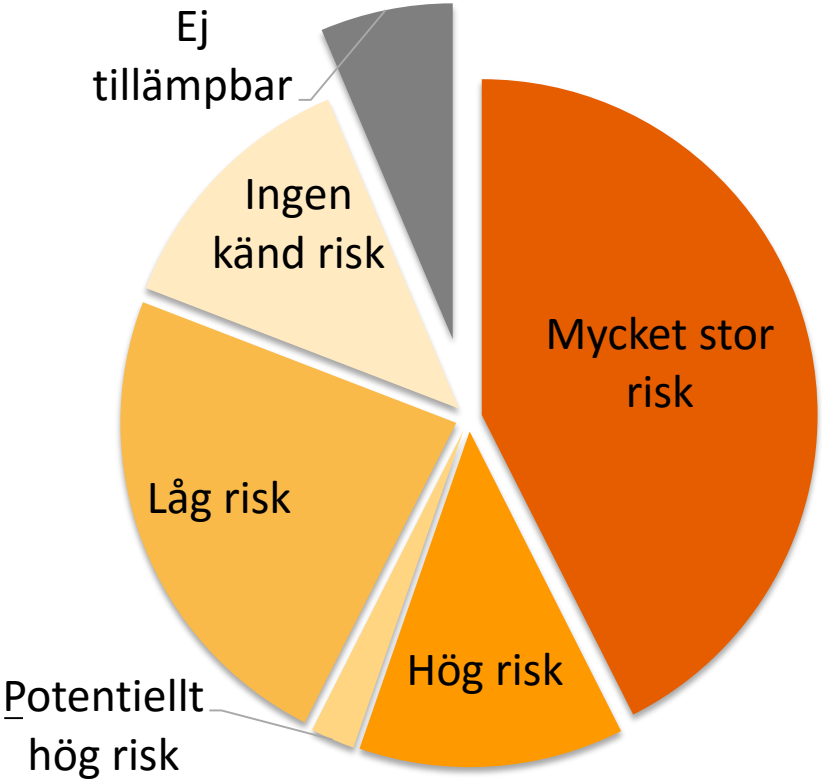

bandslätting, *Pseudorasbora parva* – mycket stor risk

Havs och Vatten myndigheten

Förutsättningar för att kunna agera snabbt – rapportering av fynd

- Kunskap och engagemang
- Ställ krav på att nya ska rapporteras
- Traditionell respektive riktad övervakning

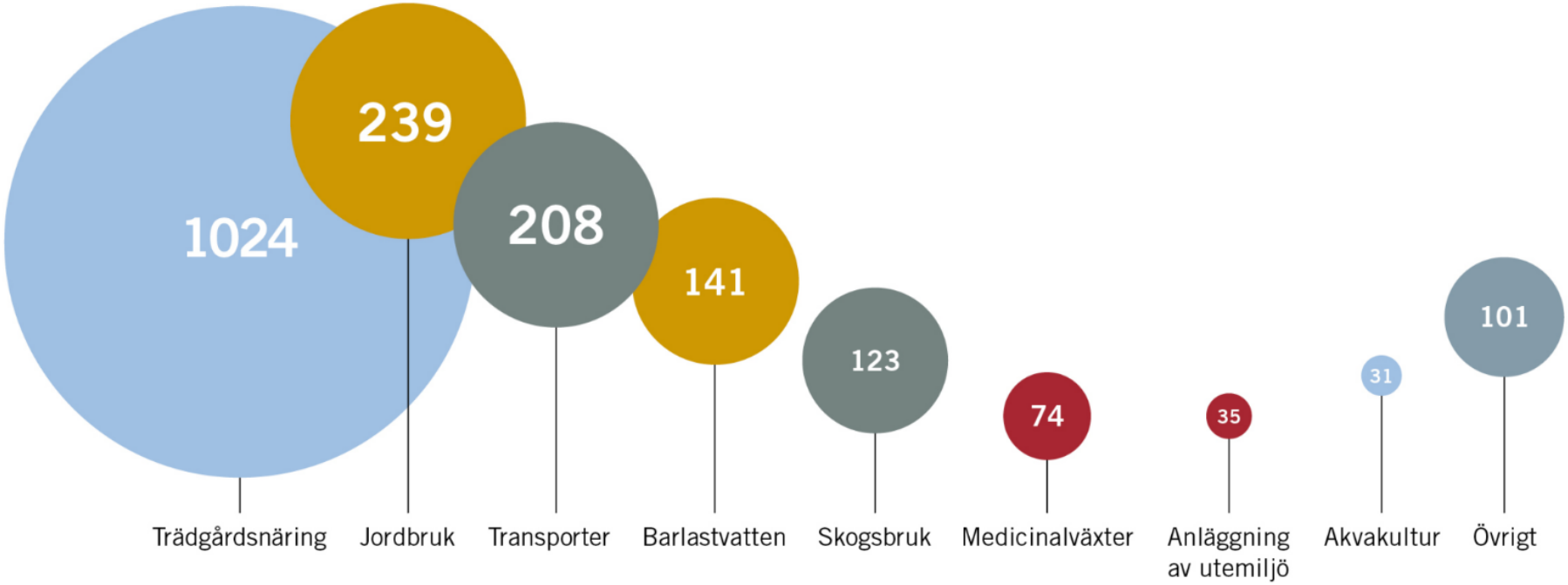

Källa: NOBANIS.org 2017
Antal kända observationer per införselväg.

Utformning av övervakning bör i huvudsak baseras på arternas introduktions- och spridningsvägar.

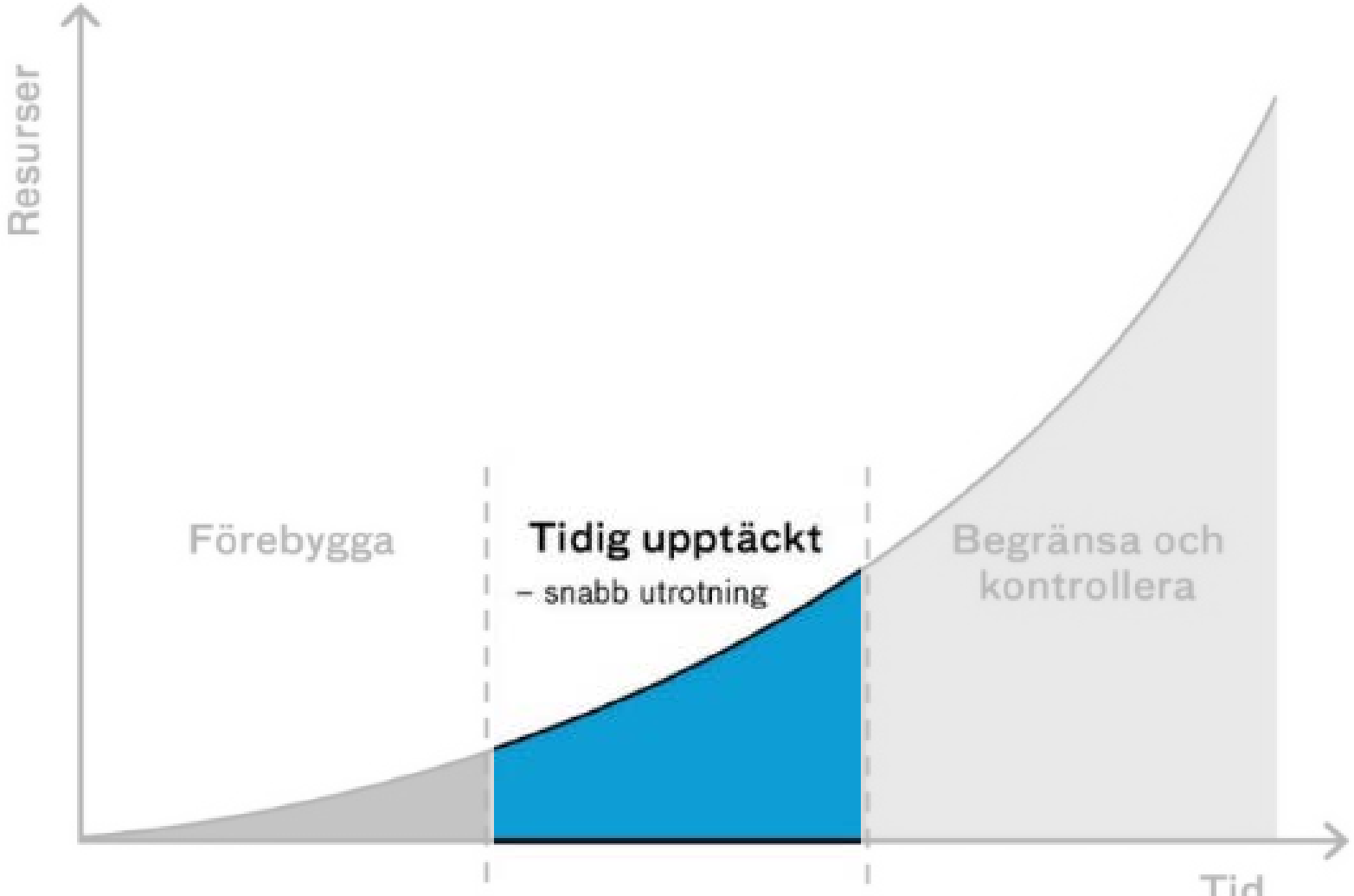
Resurser
Förebygga
Tidig upptäckt
– snabb utrotning
Begränsa och kontrollera
Tid

Utrotning av solabborre i Gränna 2018
kostnad 450 tkr

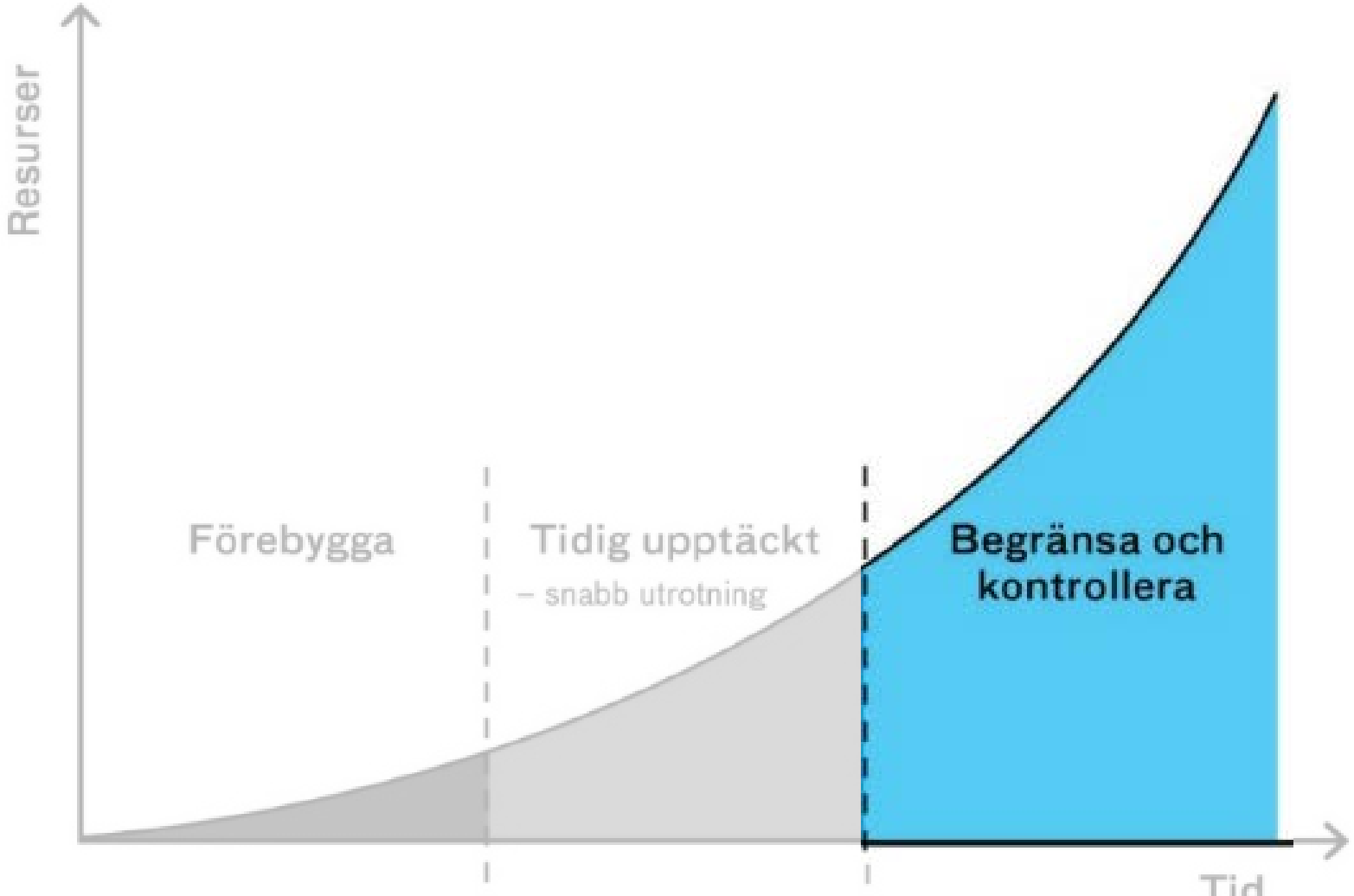
Resurser
Förebygga
Tidig upptäckt
– snabb utrotning
Begränsa och kontrollera
Tid

Begränsning och kontroll av sjögull

– SÅP-projekt i Åsnen

6.7 miljoner kronor 2017-2019

Socioekonomiska kostnader och påverkan på biologisk mångfald

Havs och Vatten myndigheten

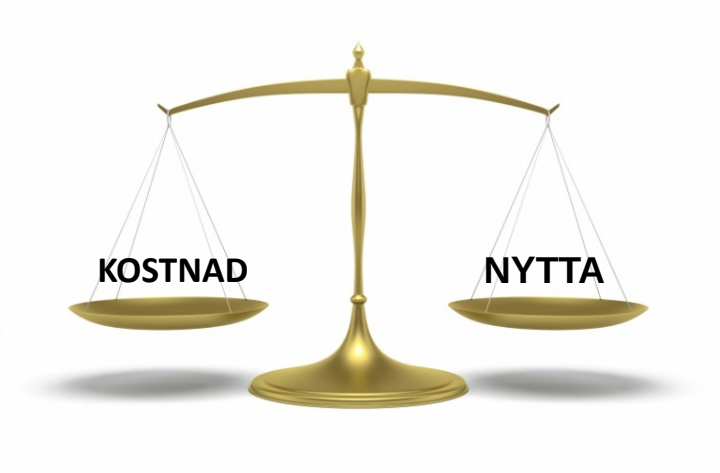

- Artens invasivitet och risk för spridning
- Skador på miljö, infrastruktur, egendom och olika näringar
- Kostnaderna av att inte agera
- Teknisk möjlighet och metodens påverkan på andra arter
- Risk för spridning av parasiter och sjukdomar

Havs och Vatten myndigheten

Framåtblick

- Kunskap och engagemang
- Nationell förordning – regionalt och lokalt ansvar
- Medel för åtgärder
- Verktygslåda och metodutveckling
- Nationellt reglerade arter
- Regionalt främmande arter

Tack